

همایش جوان مسلمان و رسانه (۱۹-۱۷ آذر ۱۳۷۶: دانشگاه تهران)

کیوان کوشا^۱

مقدمه

همزمان با برگزاری هشتمین اجلاس سران کشورهای اسلامی در تهران و به مناسبت اولین جشنواره فیلم و تولیدات تلویزیونی کشورهای اسلامی، همایشی سه روزه تحت عنوان جوان مسلمان و رسانه از تاریخ ۱۷ لغایت ۱۹ آذرماه ۱۳۷۶ در تالار علامه امینی دانشگاه تهران برگزار شد. در این همایش سه روزه که با حضور و مشارکت جمعی از دانشجویان، استادان، مسئولان فرهنگی و سایر علاقه‌مندان همراه بود، تعدادی از صاحب‌نظران و فرهیختگان علمی و فرهنگی داخلی و خارجی و نیز مسئولان امور جوانان و رسانه‌ای کشور در خصوص محورهای خاصی از موضوع رسانه‌های ارتباطی و رویارویی جوانان مسلمان با آنها سخنانی ایراد کردند. در این همایش علمی و فرهنگی، به منظور ایجاد ارتباطی چند سویه و گفت‌وشنود میان سخنرانان و شرکت‌کنندگان، در هر نشست میزگردهایی برگزار شد تا وسیله‌ای باشد برای طرح سؤالات و تبادل نظر میان متخصصان، استادان و به‌ویژه نسل جوانی که همایش فوق قصد داشت نیازها و نقش آنها را در مقابل با رسانه‌های ارتباطی مختلف مورد کنکاش و بررسی قرار دهد.

۱ کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی وزارت جهاد سازندگی

اهداف کلی همایش

شاید بتوان چهار هدف کلی را از مجموع سخنرانی‌ها، میزگردها و گفت‌وگوهای حاصل شده در همایش جوان مسلمان و رسانه به شرح زیر برشمرد:

۱. شناخت قابلیت‌ها و ویژگی‌های رسانه‌های ارتباطی مختلف در تقابل با نسل جوان مسلمان؛

۲. آگاهی از نیازها و علایق جوانان کشورهای اسلامی و انتظارات آنان از رسانه‌های مختلف؛

۳. سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی درباره دلایل اصلی گرایش جوانان مسلمان به سمت رسانه‌های غربی و ارائه راهکارهای مناسب ارتباطی برای جذب آنها به سوی پیش‌داشته‌های فرهنگی و اسلامی؛

۴. تقویت بینش و معرفت نسل جوان مسلمان به منظور گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌های مختلف به‌عنوان ابزاری مهم در مقابله با تهاجم فرهنگی.

عناوین سخنرانی‌های ایراد شده

عناوین سخنرانی‌های ایراد شده در این همایش به قرار زیر است:

۱. سخنرانی افتتاحیه دبیر همایش جوان مسلمان و رسانه / دکتر عباس حوری؛

۲. دگرگونی‌های رسانه‌ای و جوان مسلمان در آسیای میانه / آقای میرزاتای ژولداس بیکوف، رئیس آکادمی سیاسی قزاقستان؛

۳. جوان مسلمان و کتاب / دکتر اسدالله آزاد، عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد؛

۴. جوان مسلمان و اینترنت / دکتر حمید مولانا؛

۵. انتظارات جوانان از صدا و سیما / دکتر علی لاریجانی، رئیس سازمان صدا و سیما

جمهوری اسلامی ایران؛

۶. احیای میراث مکتوب اسلامی برای نسل جوان / خانم نوش‌آفرین انصاری؛

۷. جنگ و صلح در رسانه‌های نوین / قاسم حول سعدون، فیلم‌ساز عرب؛

۸. جوان مسلمان و فرهنگ رسانه‌ای معاصر / دکتر میرباقری، دبیر شورای عالی جوانان؛

۹. جوان مسلمان و تلویزیون / دکتر نورالله مرادی؛

۱۰. جوان مسلمان و گردشگری / نصرالله مستوفی، معاونت آموزشی سازمان ایرانگردی و

جهانگردی.

شایان ذکر است که در طول این همایش فیلمی مستند تحت عنوان "السلام علیک" ساخته قاسم حول سعدون، سینماگر عرب به نمایش در آمد که مورد توجه حاضران قرار گرفت.

قطعنامه پایانی

مواد قطعنامه پایانی همایش جوانان مسلمان و رسانه با توجه به مجموع مطالب عنوان شده در سخنرانی‌ها، میزگردها و گفت‌وگوها بر موارد زیر تأکید داشت:

۱. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کلان جوامع اسلامی می‌بایست درباره دلایل واقعی گرایش جوانان مسلمان به پیام‌های نامناسب رسانه‌های غربی به‌طور جدی بیندیشند و سیاست‌های رسانه‌ای خود را در جهت جلب نسل جوان مورد تجدید نظر قرار دهند.

۲. منطقی ارتباط و اثرگذاری پیام حکم می‌کند که تبلیغ به صورت غیرمستقیم صورت گیرد؛ بنابراین، لازم است که رسانه‌های کشورهای اسلامی از القاء پیام‌های آیینی و فرهنگی مستقیم که تکرار آنها ممکن است تبدیل به ضدتبلیغ شود بپرهیزند و از تدابیر شناخته شده و کارشناسانه ارتباطی بهره‌جویند.

۳. منع یا قطع ارتباط جوانان مسلمان با رسانه‌های غربی که می‌کوشند پیام‌های غرض‌آلود خود را به‌طور غیرمستقیم منتقل کنند، بهترین راه نیست؛ بلکه لازم است با تقویت پیش‌داشته‌های فرهنگی جوان مسلمان، بینش نقادانه در او پدید آید تا در رویارویی با رسانه‌ها پذیرنده منفعل پیام‌ها نباشد.

۴. در زمینه نیازها و علایق جوانان جوامع اسلامی و انتظار آنان از رسانه‌های گوناگون، پژوهشی شایسته در مجموعه کشورهای اسلامی صورت گیرد و نتایج آن مبنای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در طراحی محتوای رسانه‌ها در این‌گونه جوامع قرار گیرد.

۵. برنامه‌های جامع اطلاع‌رسانی فرهنگی برای جوانان مسلمان طراحی شود تا آنان از این طریق هویت اصیل خود را باز یابند و با مجهز شدن به سلاح فرهنگی قادر باشند خود نیرومندان با تهاجم فرهنگی رسانه‌ها مقابله کنند.

۶. ارتباط فرهنگی کشورهای اسلامی از طریق تدوین برنامه‌های مشترک، نظیر ایجاد ماهواره مشترک مبتنی بر ارزش‌های اسلامی ولی حاوی جاذبه‌های سالم رسانه‌ای پدید آید؛

۷. دفتری به نام "دفتر اطلاعات و ارتباطات اسلامی" برای مطالعه راه‌کارهای مناسب ارتباطی ایجاد شود و در انجام مطالعات خود از نیروهای جوان یاری جوید. تاسیس کانون‌های

- ملی و محلی وابسته به این دفتر در کشورهای علاقه‌مند اسلامی مفید خواهد بود.
۸. برنامه‌هایی که به مجامع علمی و فرهنگی اسلامی هویت می‌بخشد، تقویت گردد. در این راستا می‌توان از کاملیس (کنفرانس بین‌المللی کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان) یاد کرد که نخست به همت جوانان مسلمان و با حمایت سازمان کنفرانس اسلامی آغاز به کار کرد و اکنون نیز نیاز به تقویت دارد.
۹. با طراحی و اجرای برنامه‌های گردشگری علمی برای جوانان، شرایط آشنایی آنان با میراث فرهنگی جوامع اسلامی به‌عنوان واقعیت‌های موجود هویتی قراهم گردد.
۱۰. برگزاری کنفرانس ایفلا در اسرائیل در سال ۲۰۰۰ که نقطه عطف دو قرن بیستم و بیست و یکم در تقویم مسیحی است، توطئه‌ای برنامه‌ریزی شده در جهت حجیت بخشیدن به موجودیت این رژیم است و انتظار داریم و این تصمیم از سوی نهادهای فرهنگی مسلمان و نیز سازمان کنفرانس اسلامی محکوم و تحریم شود.
۱۱. پیشنهاد می‌شود که همایش جوان مسلمان و رسانه به‌طور سالانه در کشورهای مختلف اسلامی برگزار گردد و نظرات و توصیه‌های برخاسته از این همایش در سیاست‌گذاری و طراحی برنامه‌های رسانه‌ای کشورهای اسلامی مد نظر قرار گیرد.

ویژگی‌های برجسته همایش نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

- از مهم‌ترین ویژگی‌های همایش جوان مسلمان و رسانه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
۱. ابتکار عمل برگزاری اولین همایش جوان مسلمان و رسانه هم‌زمان با برپایی هشتمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی در تهران؛
 ۲. برگزاری نشست با حضور صاحب‌نظران، اندیشمندان و اساتید داخلی و خارجی علوم ارتباطات، اطلاع‌رسانی و رسانه‌های ارتباطی و نیز مسئولان اجرایی درگیر در امور جوانان در رسانه‌های ارتباطی؛
 ۳. برگزاری میزگردها و جلسات گفت‌وگوشنود برای ارتباط چندسویه و پویا میان صاحب‌نظران و حاضران در همایش و پاسخگویی به سؤالات مطرح شده مطابق با تخصص سخنرانان؛
 ۴. انتشار سه شماره از ویژه‌نامه جوان مسلمان و رسانه که حاوی مباحث طرح شده در همایش بود و به آنها سندیت بخشید. (شماره اول و دوم این ویژه‌نامه در طول برگزاری همایش

میان شرکت‌کنندگان توزیع شد)، و شماره سوم در جلسه اختتامیه جشنواره در اختیار افراد قرار گرفت.

به‌طور کلی، اگرچه برگزاری اولین همایش جوان مسلمان و رسانه اقدامی ابتکاری و تجربه‌ای با ارزش برای حرکت‌های بعدی در جهت پرداختن به موضوع مهم تقابل نسل جوان مسلمان با رسانه‌های ارتباطی (خصوصاً رسانه‌های ارتباطی نوین نظیر اینترنت و ماهواره‌ها) به شمار می‌آید، اما در این میان مسائلی نیز به چشم می‌خورد:

۱. عدم حضور و مشارکت نسبتاً فعال نسل جوان برای بیان نظرات، دیدگاه‌ها و انتظارات خود از رسانه‌ها به دلیل تعطیل دانشگاه‌ها در ایام همایش؛
۲. طرح برخی مباحث تخصصی و علمی درباره رسانه‌های ارتباطی که درک آنها برای مخاطبان اصلی همایش؛ یعنی نسل جوان دشوار به نظر می‌رسید؛
۳. تقارن همایش جوان مسلمان و رسانه با سلسله رویدادهای مهم هشتمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی در تهران این همایش علمی و فرهنگی را تحت‌الشعاع خود قرار داده بود و بسیاری از جوانان، دانشجویان، استادان و دیگر افراد علاقه‌مند فرصت شرکت در همایش را از دست دادند.

امید است این گونه همایش‌ها در گستره وسیع‌تری استمرار یابد. ■